

Versjon 8. mars 2012

Saksdokumenter:

KR 9.1/12	Høringsopplegg v 1.00.docx	
KR 9.2/12	Brev fra Hamar bispedømmeråd og Hamar biskop om prosess rundt kirkeordning	
KR 9.3/12	Kirkeordning - lengre høringsfrist.doc	
KR 9.4/12	Brev til KR 5. mars 2012.pdf	

Den norske kirkes ordning etter 2013 - Refleksjon - høring

Sammendrag

Kirkerådet ba i september 2011 (sak KR 50/11) om at det til rådets møte i desember skulle utarbeides et utkast til høringsdokument vedrørende Den norske kirkes ordning etter 2013, med sikte på ferdigstilling av høringsdokument på rådets møte i mars 2012. Det tas sikte på å gjennomføre høring i 2012 slik at det kan fremmes sak for Kirkemøtet i 2013.

Rådet ba om at

- *Kirkerådet ber om at høringen bygges rundt følgende modeller:*
  - *Fellesråd*
  - *Prosti*
  - *Bispedømme*

- *Kirkerådet gir sin tilslutning til skissen til høringsmaterialet (2.4)*
- *Kirkerådet ber om at høringsdokumentet utarbeides med en innledende del der det redegjøres for de mest aktuelle problemsstillingene, og en del som utgjør selve høringsdokumentet og legges frem for Kirkerådet i mars-møtet.*

Det er utarbeidet et forslag til høringsdokument/refleksjonsnotat i tråd med dette vedtaket. Planen er gjennomføring av en bred refleksjonsprosess i 2012 med sikte på å innhente synspunkter og vurderinger fra menigheter, andre kirkelige organer og kirkelige organisasjoner til Kirkemøtets videre arbeid med organiseringen av kirken.

Saken om kirkeordning drøfter også fremdrift og prosess herunder hvilke kirkemøtesaker det skal legges opp til innen kirkeordning i 2013 og 2014.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar «Refleksjonsnotat om kirkeordningen etter 2013 med mulighet for innspill» med de endringer som framkom i møtet.
2. Dokumentet sendes ut etter at Stortinget har behandlet grunnlovsendringer våren 2012.
3. Frist for innspill settes til 1. desember 2012

Saksorientering

1. Bakgrunn

Refleksjonsnotatet er delt inn i tre hovedkapitler. Del 1 beskriver bakgrunn og problemstillinger, del 2 skisserer eksempler på modeller og del 3 inneholder spørsmålsstillinger.

Innledende tekster til viktige problemstillinger gir både generell innføring i aktuelle organisatoriske og teologiske temaer og er utgangspunkt for drøfting/besvarelse. Kirkerådet vedtok struktur for refleksjonsnotat på sitt møte i desember. Det er foretatt noen tilpasninger i strukturen først og fremst for å styrke sammenhengen mellom kapitlene og lette lesningen.

2. Tidligere høringer om kirkeordning

«Samme kirke – ny ordning» 2002

Siste kirkelige høring om kirkeordning initiert av Kirkerådet ble gjennomført i 2002, etter utredningen «Samme kirke – ny ordning». Følgende oppsummering ble foretatt den gang (Sammenfatning av høringsmaterialet, Interaktivum/KR okt 2002, Hoveddel D.

Organisering av Den norske kirke):

- *Organiseringen må bygge på en omforent kirkeforståelse*
Dnk sin identitet og oppdrag / Visjonsdokumentet – ekklesiologisk samtale
- *Organiseringen må tilpasses kirkens mandat,*
Kirkens oppgaver legger føring for organisering, ikke omvendt. Organisering et hensiktsmessighetsspørsmål.
- *Organiseringen må være mest mulig flat og bygge på soknene*
Må sikre at all kirkelig prioritering tar utgangspunkt i den lokale menighetens behov. Kirkeordningen må understreke og styrke soknenes betydning og innflytelse i hele kirkens organisasjon. Uenighet om hvilke oppgaver som skal ivaretas i soknet og hvilke oppgaver som skal ligge på andre nivåer.
- *Organiseringen må være balansert*
Balanse mellom embete og råd. Balanse mellom nivåene. Balanse mellom kongregasjonalistiske, episkopale og synodale kirkeordningsprinsipp.
- *Organiseringen må preges av sammenheng*
Avvikling av kongens særskilte kirkestyre kan bidra til rammer for dette, hvis det følges opp av at presteskaper virksomhetsoverdras til Dnk, og BDR og KR ikke lenger skal være statsforvaltning, men kirkelige organer. Alle kirkelige ansatte og organer vil da befinne seg i samme struktur, som dermed kan gjennomtenkes mer enhetlig og helhetlig, og hvor det vil være lettere å forhindre brudd på sammenheng. I dag henger ting sammen i dept. – ting må framover henge sammen på en annen måte.
- *Organiseringen må bidra til å fremme engasjement*
Organisering løser ikke alt; like mye kommunikasjons- og arbeidsformer som organisering

- *Kirkens organer må være mest mulig representative*
Ulike oppfatninger: Representere et gjennomsnitt, representere bredde, representere lokalplan. Dette punktet gir ikke så veldig spesifikke føringer, annet enn at det bidrar til å begrunne et kirkelig representativt demokrati på en eller annen måte.
- *Organiseringen må sikre landsdekkende nærvær*
Oppslutning om at kirken må være landsdekkende, men en bør hindre sentralisering. Styrke lokalt engasjement. Kirken en motkultur.
- *Organiseringen må bidra til at bredden i kompetanse blir nyttiggjort*
Anliggende fra arbeidstakerorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner om at kirken må utnytte både ansattes og frivilliges kompetanse.
- *Organiseringen må være så enkel og så lite ressurskrevende som mulig*
Advares mot å gjøre kirkens organisasjon for stor. Ordningene må tjene soknene, mest mulig lokalt fokus.

Høring etter Gjønnnes-utvalgets innstilling 2006

24. april 2006 sendte Kultur- og kirke departementet Gjønnnesutvalgets innstilling på høring med frist 1. desember 2006.

Følgende spørsmålsstillinger lå til grunn i høringen den gang:

1. *Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?*
Stor spredning mellom høringsinstansene om hvilke av livssynsfriheten som bør vektlegges sterkest.
2. *Den norske kirke som statskirke*
Tros- og livssynssamfunnene utenom DNK gjennomgående kritiske til statskirkeordningen.
3. *I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?*
Gjeldende grunnlovsparagrafer, særlig om bekjennelsesplikt er omtalt som problematiske av tros- og livssynssamfunnene.
4. *Hvordan bør Den norske kirke finansieres?*
78,9% av MR og FR mener Dnk fortsatt må finansieres over offentlige budsjetter.
5. *Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?*
51,8% av MR og FR ønsker å videreføre ordningen med direkte valg til MR og indirekte til valg til organer på høyere nivåer. Ca en tredjedel går inn for økt bruk av direkte valg.
6. *Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 eller i en annen paragraf i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet*
Et flertall av lokale instanser ønsker å videreføre en form for statskirke med forankring i grunnloven. Særlig regionale og sentrale organer i kirken går inn for større endringer. De fleste av disse går inn for en forankring i en kirkelov.
7. *Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?*
55% av kommunene og ca 70% av de kirkelige rådene ønsker å videreføre dagens ordning.

8. *Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?*

Et bredt flertall av høringsinstansene anbefaler at menighetene fortsatt bør eie kirkene og at kommunene bør ha det økonomiske ansvaret.

3. Prosess kirkeordning etter 2013

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) legger de overordnede politiske føringene for utviklingen av forholdet mellom stat og kirke og for utviklingen av kirkeordningen på grunnlag av kirkeforliket av 10. april 2008. En sentral politisk føring er at relasjonen mellom stat og kirke og av kirkeordningen bør utvikles etter en skrittvis tilnærming. Innenfor rammen av kirkeforliket er det lagt opp til noen skritt. Etter utløpet av kirkeforliket er den videre prosessen mer uviss.

A. Innenfor rammen av kirkeforliket

1. Gjennomføring av demokratireformen i Den norske kirke – gjennomført 31.12.2011
2. Endringer i gravferdsloven som følge av kirkeforliket – har trådt i kraft 1.1.2012
3. Gjennomføring av grunnlovsendringer i henhold til kirkeforliket / overføring av tilsetting av biskoper og proster til kirkelige organer, samt andre mindre justeringer i kirkeloven som følge av kirkeforliket – antas å være gjennomført juni 2012. Lovproposisjon om endringer i kirkeloven vil bli lagt fram innen utgangen av mars 2012.
4. Tros- og livssynspolitisk utvalg vil legge fram utredning av helhetlig politikk på tros- og livssynsområdet innen utgangen av 2012. Kirkeforliket er ramme for utvalget, samtidig som politikken det skal legges grunnlag for, vil bli iverksatt etter utløpet av kirkeforliket.
5. Muligens endringer i kirkeloven vedr. valgordninger til bispedømmeråd og Kirkemøte – våren 2013.

Resultatet av forliket vil etter alt å dømme være

- en stat som har avvirket sitt særskilte kongelige kirkestyre,
- nye grunnlovsbestemmelser,
- en kirke som tilsetter sine biskoper og proster selv,
- men hvor prester, proster og biskoper fortsatt er statstjenestemenn,
- Kirkerådet og bispedømmerådene fortsatt er statlige forvaltningsorganer og
- Den norske kirke ikke er opprettet som eget rettssubjekt.

Endringene som inngår i Kirkeforliket er ikke gjenstand for høring i 2012.

B. Etter utløpet av kirkeforliket

1. Kirkemøtet har i flere vedtak understreket at kirkeforliket ikke går langt nok. Forliket medførte at en sekulær stat som ikke lenger driver religiøs virksomhet, men understøtter Dnk som folkekirke, likevel har arbeidsgiveransvar for presteskaper til dette bestemte trossamfunnet.
I tillegg til det som oppnås gjennom kirkeforliket, mener Kirkemøtet at prester, proster og biskoper ikke lenger skal være statstjenestemenn, Kirkerådet og bispedømmerådene skal ikke være statlige forvaltningsorganer og Den norske kirke må opprettes som eget rettssubjekt.
For å oppnå dette må arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper overdras til Den norske kirkes organer (virksomhetsoverdragelse). For at Dnks organer skal kunne «ta imot» presteskaper, må Dnk sentralt evt. også regionalt opprettes som selvstendig rettssubjekt. Opprettes Dnk som rettssubjekt sentralt (og evt. regionalt) vil Kirkerådet og bispedømmerådene (eller et annet organ som arbeidsgiver) bli organer innenfor Den norske kirke og ikke lenger statlige forvaltningsorganer.
Dette har Kirkemøtet gitt retningsgivende vedtak om. Det trenger derfor ikke være gjenstand for refleksjon/innspill nå.
2. Kirkemøtet har også gitt retningsgivende vedtak om at Kirkemøtet (som bør representere rettssubjektet Den norske kirke) må ha/få regelgivende myndighet i Den norske kirke. Etablering av denne regelgivende kompetansen må skje ved revisjon av kirkeloven.
Gitt at Kirkemøtet har fått regelgivende kompetanse i kirken, arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper er overført fra staten til Dnk, Kirkerådet og bispedømmerådene ikke lenger er statlige forvaltningsorganer: Hvordan skal kirken da organiseres og hvordan skal da Den norske kirkes kirkeordning se ut? Dette er spørsmål som kirken nå må diskutere og som denne refleksjonsprosessen handler om.

C. Usikkerhet etter utløp av forlikperioden

Rettsgrunnlag: I dag er det uklart hvilket rettslig handlingsrom Den norske kirke kan oppnå. Hvordan og hva skal til for opprettelse av et rettssubjekt?

Økonomi: Hva vil de finansielle rammevilkårene være? Vil kirken måtte omorganisere seg innenfor dagens budsjettammer, eller kreves omstillingsmidler? Et spørsmål er også hvilke økonomiske fullmakter kirken kommer til å ha.

Tros- og livssynspolitikk: Hva følger av Dnk som trossamfunn? Aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og likebehandling – hvordan blir det konkret?

D. Et mulig videre tidsløp

Stortingets og regjeringens ansvar i venstre kolonne og behandling på fremtidige kirkemøter til høyre. Løpet vil trolig gjelde perioden 2014-2017, men tidfesting vil være usikker og handler om politisk vilje på Stortinget. Rekkefølgen vil bli omtrent slik (kronologisk rekkefølge ovenfra og ned):

1 Utarbeidelse av forslag til kirkelov	I Utarbeidelse av forslag til kirkeordning
2 Høring om revisjon av kirkelov	
3 Revisjon av kirkelov:	
- Dnk eget rettssubjekt	II Kirkemøtet (rettssubjekt) får myndighet til
- Prestetj overføres kirken.	
- KR/BDR ikke lenger statsforvaltning.	å fastsette kirkeordning
4 Virksomhetsoverdragelse av preste-tjenesten til kirken	
	III Innplassering av overordnet ansvar for prestatjenesten
	IV høring om konkret forslag til kirkeordning – ny myndighetsfordeling / organisasjonsstruktur
	V Kirkeordning fastsettes – med ev ny organisasjonsstruktur. Revisjon av øvrig regelverk

Ut fra dette og forutsatt at Stortinget vil vedta en ny og kortere Kirkelov, vil det måtte komme 2 ulike høringer om kirkeordning i årene fremover, en knyttet til revisjon av kirkelov og en relatert til Kirkemøtets fastsetting av egne regler (kirkeordning). Tidspunkt for disse er usikker, men en større høring om kirkeloven kan tidligst finne sted i 2014.

Hvis det politisk ligger til rette for et videre arbeid med kirkelov og kirkeordning etter stortingsvalget i 2013, vil det kunne bli tre høringer om kirkeordning i inneværende valgperiode for menighetsråd, fellestråd, bispedømmeråd og Kirkemøte.

E. Spørsmål som vekker særlig debatt

I debatten om kirkeordning er det meningsbrytninger og interessenmotsetninger i enkelte spørsmål. Sekretariatet vil peke på noen av disse her. Flere av temaene er omtalt i refleksjonsnotatet og blir følgelig gjenstand for drøfting og innspill.

Forhold mellom lokale organer

Dagens fordeling av oppgaver mellom to lokale organer, menighetsråd og fellestråd, er komplisert. Dette forsterkes ofte proporsjonalt med antall menighetsråd innen fellestrådsområdet. Bør kirkeordningen videreføre en løsning med sidestilling av organer for soknet? Hvordan skal forholdet være mellom menighetsrådet med ansvar for soknets primære oppgaver og et annet organ som ivaretar oppgaver på soknets vegne? Hvor avgjørende for godt samvirke er distansen mellom menighetsråd og fellestråd og ev mellom menighetsråd og et ev nytt prostinivå? Er det en løsning at en i fremtiden får færre og mer robuste sokn?

Forhold til kommunens organer

Ca 2/3 av kirkens økonomi kommer fra kommunebudsjettene. Er relasjonen til kommunene så viktig for lokalkirkelig virksomhet at en kirkeordning må legge opp et kirkelig organ på kommunenivå?

Felles arbeidsgiveransvar

Selv om Kirkemøtet i 2005 gikk inn for et felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning, så reises det spørsmål om omkostningene av dette vedtaket blir for store. De som mener vedtaket bør vurderes på nytt argumenterer med at det organisatoriske mulighetsrommet da kan bli større, felles lokal ledelse er viktigere enn felles arbeidsgiveransvar og yrkesgrupper i kirken har ulik «arbeidsmarkedshorisont»; lokal, regional eller nasjonal.

Ledelse av prestatjenesten

I dag er arbeidsgiveransvar, ledelse og tilsyn for prestatjenesten lagt til biskopens ansvarsområde. Dersom arbeidsgiveransvaret for prestene legges til andre organer, reises et spørsmål om hvem som skal lede prestatjenesten og eventuelt andre vigslede tjenester. Skal ledelse av prester fullt ut inngå i arbeidsgivers styringsrett eller må ledelse av prester (og evt andre vigslede) ivaretas på andre måter? Må prester alltid ha en prest som nærmeste overordnede i kirkeordningen?

Bispedømmerådets funksjon

Bispedømmerådene ble opprettet i 1933 og hadde da fire funksjoner: fremme samarbeid, bistå biskopens tjeneste, «menighetssupplerende virksomhet» og nominasjon av biskoper. I de senere år har bispedømmet fått flere forvaltningsoppgaver og viktig kirkefaglig ledelse ivaretas her.

Hvilken myndighet skal bispedømmerådet eller et evt annet mellomorgan i kirken ha i framtiden? Skal mellomorganet ha instruksjonsmyndighet overfor soknene, i så fall innen hvilke områder? Skal lokale organer i det hele tatt stå ansvarlig overfor overordnede organer? Det er i dag ikke rapporteringslinje mellom lokalt og regionalt nivå.

Trenger kirken et regionalt organ på bispedømmenivå eller skal et prostinivå overta forvaltningsoppgavene fra dagens bispedømmer? Skal et mellomorgan i tilfelle ha selvstendig rettssubjektivitet, eller må det defineres som organ for enten Kirkemøtet eller soknene?

4. Refleksjon og innspill 2012

Hensikt

Hensikten med refleksjonsprosess i 2012 er å innhente synspunkter og vurderinger fra menigheter, kirkelige tilsatte og andre kirkelige organer til Kirkemøtets arbeid med organiseringen av kirken. Den legger opp til en involverende refleksjon med sikte på å få retningsgivende signaler om hvor en skal gå videre. Vekten er i vedlagte refleksjonsnotat på innhenting av menighetenes og andre instansers syn på hvor man vil mer enn at de aktivt skal respondere på ferdig utredede forslag. Kirkemøtet har ennå ikke myndighet til selv å fastsette kirkeordning. Det vil eventuelt komme senere. Refleksjon og innspill nå har derfor ikke et hovedfokus på konsekvensvurderte kirkeordningsforslag.

Innholdet i refleksjonsnotatet er forsøkt tilpasset de to tidligere høringene (2002 og 2006) og relaterer seg til temaer i kirkeordningsarbeidet som særlig utredningen «Kjent inventar i nytt hus (2011)» har bidratt til identifisering av.

Hensikten er gjennom en bred drøftelse og innspill å gi muligheter for alle til å sette seg inn i hva saken handler om og gi mulighet for å påvirke prosessen. Kirkemøtet har tidligere vedtatt at prosessen skal være åpen og bred (KM 8/07).

Det er innarbeidet praksis at regjering og Storting er lydhør for kirkelige organers synspunkter på egen organisering. Kirkerådet forventer at det vil være bred kontakt med regjeringen og Stortinget om kirkelig organisering i årene som kommer. Resultater fra refleksjon og innspill 2012 vil ligge til grunn både for en kirkemøtebehandling våren 2013, og for arbeid med kirkeordning de påfølgende årene.

Høring eller refleksjon med mulighet for innspill?

Kirkerådet har i KR-sak 50/11 og KR-sak 64/11 vedtatt at det i 2012 skal gjennomføres en høring om kirkeordning. Når sekretariatet nå fremmer en sak med tittel «refleksjonsnotat om kirkeordning etter 2013 med mulighet for innspill» så er det etter følgende overveielser:

- Menighetene er i 2012 svært opptatt med innføring av ny gudstjenesteordning. En bred høring vil komme på toppen av menighetenes arbeid med lokal grunnordning. Å samtidig gjennomføre en omfattende høring om et komplisert område som fremtidens kirkeordning, vil kunne medføre begrensninger for menighetene til å sette seg tilstrekkelig inn i saken.
- En vet at det vil komme senere høringer. Det er viktig at prosessen ikke lukkes for tidlig og en antar at høringsinstanser vil trenge tid til å sette seg inn i stoffet.
- En høring i 2012 vil heller ikke kunne bygges på konsekvensutredede forslag, men åpne problemstillinger.

Endring av saken fra høring til refleksjon med mulighet for innspill er drøftet med Kirkerådets arbeidsutvalg på et møte 5. mars.

Det legges vekt på at en refleksjonsprosess ikke nødvendigvis må følges opp med innspill. Det vil selvsagt være helt frivillig om instansene sender innspill til prosessen eller ikke.

Dersom Kirkerådet finner at en heller vil kalle prosessen i 2012 for høring, er det etter sekretariatets syn små grep i refleksjonsnotatet som skal til for å etterkomme dette. I stor grad er refleksjonsnotatet allerede bygget opp for å legge til rette for en høring med konkrete spørsmålsstillinger.

Refleksjon og innspill

Invitasjon til innspill i 2012 vil ha en drøftende karakter. Notatet inneholder mange invitasjoner til refleksjon. Siden reelle høringer tidligst kommer om 2-3 år og Kirkemøtet formodentlig vil kunne påvirke prosessen fram mot disse, legges det opp til at respondentene nå kan komme fram med sine vurderinger av kjennetegn på framtidig løsning som kan vektlegges i prosessen videre.

Refleksjonsprosessen forsøker med utvalgte modeller å eksemplifisere fremtidige løsninger på organisering av Den norske kirke. Modellutvalget bygger på premissvalg og materiale fra utredningen «Kjent inventar i nytt hus». Modellene skal bidra til refleksjon om mulige hovedløp videre og kaste lys over noen av spørsmålene som stilles. Modellene er ikke konsekvensvurdert.

Målgrupper

Kirkemøtet vedtok i 2007 at kirkeordningen må sikre at all prioritering tar utgangspunkt i den lokale kirkes behov. Refleksjonsnotatet er forsøkt tilrettelagt slik at det skal være mulig å gjennomføre dette i rammen av rådsmøter innen en 3-4 måneders periode. At 2012 for menighetsrådene også preges av innføring av lokal grunnordning i gudstjenestelivet er forsøkt hensyntatt.

Struktur og innhold

Refleksjonsnotatet har følgende innholdsfortegnelse:

Innledning

Del I Bakgrunn og problemstillinger

1. Hensikt med refleksjon og innspill
2. Bakgrunn og litt historie
3. Hva kirken er og gjør
4. Kirkemøtets vedtak om arbeid med kirkeordning
5. Noen temaer som angår kirkens ordning

Del II Modeller

Modeller for framtidig organisering av Den norske kirke

1. Bispedømmemodell

2. Prostimodell
3. Fellestrådsmodell

Del III Veien videre og spørsmålsstillinger

Spørsmålsstillinger

Spørsmål 1 og 2 Kjennetegn på fremtidig løsning samt vurdering av dagens ordning
Spørsmålene tar utgangspunkt i respondentens vurderinger om hva de mener om kriterier for fremtidig løsning (sp m 1) samt en vurdering av endringsbehov (sp m 2). Når det gjelder interne begrunnelser for endring av organisering er disse i liten grad eksplisitt definert og handler i liten grad om hensyn til kirkens kjernevirksomhet (gudstjenestefeiring, kirkelige handlinger, trosopplæring, diakoni, kirkemusikk, misjon etc.). Ofte uttrykte endringsbehov handler mest om struktur og økonomiske og administrative forhold. En drøfting av hvilke endringsbehov en ser for seg, vil bidra til å kretse inn hvilke problemer med dagens kirkeordning som en søker å løse. Begge spørsmål vil kunne bidra til viktig retningsavklaring på arbeidet med framtidig kirkeordning.

Spørsmål 3 Lokal organisering

Kirkeloven av 1996 innførte systemet med to organer som juridisk representerer soknet. Dette representerer en særlovgivning som det er viktig å be respondentene uttale seg om. Ulike sider ved kirkens lokale organisering, forholdet menighetsråd-fellestråd, rådsorganer-prestetjeneste-øvrige ansatte er ikke evaluert. En evaluering ville også kunne bidra til å definere endringsbehov ut fra et lokalkirkelig perspektiv, og vise hva som fungerer godt og hvilke utfordringer som ligger i systemet.

Kirkemøtet har myndighet til å foreslå retningslinjer for kirkelig inndeling. Mange har etterspurt en vurdering av soknenes størrelse og om Kirkemøtet på et tidspunkt burde foreslå retningslinjer for kirkelig inndeling. Et vedtak om kriterier for sokn kan ha stor innvirkning på kirkelig organisering. En ønsker å spørre om hvor stor endringsviljen er til endring av soknegrensene for vurderingene videre. I våre naboland er antall sokn i senere år blitt langt færre. Årsakene er både økonomi og ressurser, men også for å få til hensiktsmessige enheter.

Det kan også være sammenheng mellom løsning med flere organer som opptrer på vegne av sokn og soknenes størrelse.

Spørsmål 4 Menighetenes forhold til kommune og lokalsamfunn

Hvor viktig er et kirkelig organ på kommunenivå? Kirken har i dag et avklart finansielt grunnlag. Pga. kommunal finansiering argumenterer mange med at en omstøping av kirkelig organisering kan representere en viktig risikofaktor. En bør være varsom med en nyorganisering som kan sette finansieringsordningen og -vilje på spill, og som vil vanskeliggjøre det samspillet som kirken, kommunen og lokalsamfunnet har bygd opp gjennom meget lang tid.

Er det tilstrekkelig for eksempel med et kirkelig forhandlingsutvalg overfor kommunen i budsjettspørsmål? Pga. mellomværender med kommunen i spørsmål om «bygg og

anlegg» / godkjenning av reguleringsaker og byggesaker, bør det være et tyngre organ? Hensynet til gravferdsforvaltningen tilsier også at en vektlegger dette temaet særskilt.

Spørsmål 5 Menighetenes forhold til regionalt organ

Hvor skal de faglige støttefunksjonene ligge? Etter- og videreutdanning, kompetansehevende tiltak, faglig rådgiving, mentor? Avhengig av hvordan kirken skal organiseres lokalt og hvilke oppgaver og ansvar menighetene skal ha, vil det medføre behov for støttefunksjoner enten på et prostnivå, mellom menigheter og/eller på bispedømmenivå.

Refleksjonsprosessen inviterer instansene til selv å vurdere hvilket organ som skal ha ansvar for hvilke oppgaver.

Spørsmål 6 Menighetens forhold til Kirkemøtet

Dette spørsmålet gjelder både hvilket behov det er for Den norske kirke å ha faste ordninger og regler på viktige områder, og hvordan regulere forholdet mellom de kirkelige organene innad i kirken. To åpne spørsmål er valgt for å gi mulighet til å vurdere hva forhold mellom menighetene og Kirkemøtet (synoden) kan være.

Spørsmål 7 Daglig ledelse

Skal det utvikles en mer koordinert lokal ledelse av kirkens kjernevirksomhet?

Hovedspørsmålet vil være hvordan den daglige ledelse av menighetens virksomhet skal utformes.

Her spør en først på hvilket lokalt/regionalt nivå daglig ledelse for soknet bør plasseres. Dernest tar spørsmål 7 b) utgangspunkt i den antakelse at det i dag finnes en rekke ulike definisjoner/praksiser av daglig ledelse av menighetene. Skal dette fortsatt innholdsbestemmes av menighetene selv, eller skal Kirkemøtet fastsette elementer i denne funksjonen?

Spørsmål 7 c) om hvem som skal være daglig leder er muligens et vanskelig spørsmål. Men det er svært aktuelt i den kirkelige diskusjonen.

Spørsmål 8 Arbeidsgiveransvar/tilsyn

Begge spørsmål er krevende under temaet arbeidsgiveransvar/tilsyn. Men med forklaring i innspillsnotatet mener sekretariatet at det skal være mulig å forstå spørsmålsstillingen. Arbeidsgruppen fremmet et primærforslag med felles arbeidsgiveransvar for alle lokalt kirkelig tilsatte, men med ulike arbeids-/ledelseslinjer for prestene og andre tilsatte. Dette spørsmålet er det nyttig å få respons på.

5. Nærmere om framdrift og frister

Brev fra Hamar bispedømme, 24. januar 2012

Det foreligger brev fra Hamar bispedømme, datert 24. januar 2012, med ønske om lengre høringsfrist. Dette er etterfulgt av et nytt brev av 1. februar hvor det blant annet sies:

«Under prostemøtet 31. januar 2012 ble prostene orientert om mulig prosess for behandling av kirkeordning i 2012 med foreslått høringsfrist 15. september. Prostene ble også informert om brev fra bispedømmerådet til Kirkerådet om lengre høringsfrist. Prostemøtet understøttet betydningen av kursing i forbindelse med høringen. ( ) Samtlige proster var derfor svært kritisk til høringsfrist i september. Lengre høringsfrist er en forutsetning for en reell behandling i menighetsrådene. Det er viktig at kirken ikke skaper en situasjon med demokratisk underskudd i en prosess hvor demokrati er en forutsetning. De ber om mer tid til høringsperioden.»

Noen vurderinger til ev utsettelse

Sekretariatet har gjort vurderinger av spørsmålet om å utsette prosessen med å sende innspill til arbeidet og har vurdert følgende argumenter for og mot utsettelse:

Argumenter for utsettelse

En refleksjonsprosess/høring i 2013 og KM-sak i 2014 forhindrer ikke KM i 2013 eller Kirkerådet å si noe om hva kirken ønsker – på basis av tidligere KM-vedtak. Det eneste man ikke får gjort er å høre kirkelige organer om hvordan man ser for seg framtidens kirkeordning.

Bispemøtet har uttalt ønske om at en tar seg tilstrekkelig tid til å utrede andre alternativ nøyere, og vurdere ulike muligheter for den fremtidige utvikling av kirkens organisasjon. Utsettelse vil medføre at refleksjonsprosessen ikke kommer i tillegg til menighetenes arbeid med lokal grunnordning for gudstjenesten, og at menighetsråd og fellestråd har ett år lenger erfaring og dermed bedre grunnlag for å uttale seg.

Utsettelse kan gi mulighet for evaluering av kirkeloven av 1996 før en går ut med materiale til menighetene.

Å sende ut modeller som ikke er konsekvensvurdert er faglig og demokratisk krevende da de fort blir styrende for videre prosess.

Mangelfull utredning av alternativer til arbeidsgruppas forslag og modeller kan gi inntrykk av at løpet er kjørt og at prosessen ikke er åpen og bred til tross for at en refleksjonsprosess i 2012 går ut til alle relevante instanser.

Argumenter mot utsettelse

Utsettelse medfører at en kan miste moment og framdrift i saken.

En prosess i 2012 og KM-sak i 2013 vil gi kirkeledelsen ryggdekning i dialogen med politiske myndigheter om framtidig kirkelov.

Det oppstår et visst lovmessig vakuum etter 2013, enkelte løsninger innen rammen av kirkeforliket vil ikke være bærekraftige som varige løsninger.

Det er allerede tungt kommunisert i kirkeordningsseminarer og i flere KR-vedtak at det skal gjennomføres en høring i 2012.

KA har utviklet et debattheft og berørt kirkeordningsspørsmålene på kurs for nye fellestråd og har bidratt til kunnskap og grunnlag for å uttale seg hos fellestrådenes medlemmer.

Arbeid med kirkeordning vil uansett ha behov for menigheters og andre instansers syn på hvilke behov det er for endring i kirkeordningen.

Kirkeordningsforslagene har vært utredet så lenge at det er på tide å komme videre og gi retning for framtidig løsning.

Møter med organisasjonene

Kirkerådet har gjennomført 3 informasjonsmøter med arbeidstakerorganisasjonene i 2011-2012. Det siste møtet ble holdt 1. februar 2012. Følgende organisasjoner var representert:

Fagforbundet

Fagforbundet Teologene

Kateketforeningen

Den norske kirkes presteforening

Det norske diakonforbund

Musikernes fellesorganisasjon

Hovedverneombud for prestene

Tilstede var også:

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

KA – Kirkelig arbeidsgiverorganisasjon

Kirkerådets sekretariat orienterte fra arbeidet med kirkeordning.

De samme organisasjonene har 5. mars sendt Kirkerådet et brev «Vedrørende prosesser i kirkeordningsarbeidet». Brevet er vedlagt denne saken.

Behandling i MKR 1. mars 2012

Det forelå ikke eget sakspapir til møtet. Det ble gitt en muntlig orientering om Kirkerådets arbeid med kirkeordning og rådet fattet følgende vedtak:

«MKR tar orienteringen til etterretning og har forståelse for at det brukes tid på denne saken.»

Behandling i KR AU 2. februar og 5. mars 2012

Kirkerådets arbeidsutvalg har på to møter gjennomgått og drøftet dokumentene i saken. Direktøren har innhentet råd før endelig utarbeidelse av dokumenter og forslag til vedtak. På møtet 5. mars gjennomførte AU også konsultasjoner med Presteforeningens og KA-Kirkens arbeidsgiverorganisasjons ledelse.

Sekretariatet ser for seg følgende framdrift:

Utsendelse av refleksjonsnotat ca 25. mai, etter at grunnlovsbestemmelsene er behandlet i Stortinget.

Frist for innspill 15. desember 2012

Sammenfatning av svar foreligger ca 15. januar

KR behandling KM-sak om kirkeordning 1. gang 6-7 desember (uten sammenfatning av innspill)

Utsendelse av saker til KM ca 15. februar. Sammendrag av innspill ettersendes.

KR behandling 2. gang begynnelsen av mars 2013 (med sammenfatning av innspill)
KM 11-16. april 2013

6. Kirkemøtesak i 2013

KM-sak 2013 kan avklare/utdype og konkretisere spørsmål om

- forhandlingsposisjon om virksomhetsoverdragelse av prestedtjenesten og andre statlige stillinger til kirken
- etablering av sentralt rettssubjekt for Dnk (og evt. regionale); finansieringsordning
- utrusting av KM med øverste kirkelige regelfestende myndighet
- avvikling av KR og BDR som statlige forvaltningsorganer (virksomhetsoverdragelse).

Kirkerådet kan også på bakgrunn av tidligere KM-vedtak utmynte en kirkelig «utgangsposisjon» som har et sikte mot videre politisk behandling av regjering og Storting – mye ligger allerede i tidligere KM-vedtak (2007).

En refleksjonsprosess vil trolig gi et omfattende materiale for videre arbeid med kirkeordning. Det kan være krevende å anvende innspillene i en KM-sak april 2013, men vesentlige tendenser kan hensyntas. Materialet vil også kunne ligge til grunn for videre arbeid mot en KM-sak 2014.

Til Kirkemøtet 2014 vil også forslag til nye valgeregler bli lagt fram.